

J. Maxwell Miller, Gene M. Tucker, *The Book of Joshua, Commentary*, Cambridge 1974, Cambridge University Press, s. 206.

Książka stanowi tom z serii komentarzy do Starego i Nowego Testamentu, *The Cambridge Bible Commentary*, objaśniającej tekst *The New English Bible*. Poprzedzają ją trzy dziełka wprowadzające: *The Making of the Old Testament*, informujące o historii redakcji ksiąg ST, *The Old Testament Illustrations*, zawierające mapy, wykresy i fotografie, oraz *Understanding the Old Testament*, ukazujące tło historyczne i archeologiczne ST (Cambridge 1972).

Nie jest to jednakże komentarz naukowy, lecz książka mająca na celu popularyzację wiedzy biblijnej, adresowana do nauczycieli i młodzieży. W związku ze swym przeznaczeniem jest zupełnie pozbawiona aparatu naukowego i zakładu u czytelnika nieznaną teologii i języków biblijnych.

Po krótkim, 17-stronicowym wstępie, omawiającym ogólnie problemy literackie, historyczne i teologiczne Księgi Jozuego, autor podaje tekst biblijny, opatrzone komentarzem na zakończenie każdej jednostki tematycznej. W ścisłej zależności od M. Notha, stara się naprzód wyjaśnić i uprzyścić sam tekst biblijny, następnie zaś dość ogólnikowo sygnalizuje związane z nim problemy. Zgodnie z założeniem Notha, główny nacisk kładzie na wewnętrzną krytykę tekstu i historię jego redakcji, podając nie tyle tok rozumowania, co gotowe wyniki badań tego uczonego. Akcentując cechy redakcji deuteronomistycznej i podkreślając teologiczny charakter jej dzieła, autor odwołuje się często do etiologii dla rozwiązania takich zagadnień, jak przejście przez Jordan, zdobycie Jerycha czy zagłada Aj. Problem zatrzymania słońca przez Jozuego tłumaczy jako nawiązanie do poetyckiego stychu z Księgi Sprawiedliwego (Joz 10, 13), który hagiograf zacytował i zinterpretował, pomimo jego zabarwienia mitologiczno-astrologicznego.

Choć komentarz Millera i Tuckera nie wzbogaca jakimś nowym przyczynkiem dotychczasowego stanu badań nad Księgą Jozuego, stanowi niewątpliwie pożyteczną publikacją popularno-naukową, przeznaczoną dla szerokiego ogółu czytelników.

Kraków

S. EMILIA EHRlich, OSU

Handbuch der Verkündigung, herausgegeben von Bruno Dreher, Norbert Greinacher, Ferdinand Klostermann, Band I; Freiburg in Br. (Herder) 1970 str 414, Band II; Freiburg in Br. 1970, str. 352.

Podręczniki i słowniki teologiczne cieszą się od lat dobrą sławą. Nie są one przeznaczone wyłącznie dla specjalistów, choć przez nich pisane, co nadaje specyficzną rangę tym publikacjom. Podejmując zagadnienia z poszczególnych dyscyplin przyczyniają się do wypełnienia luki, na którą jest wciąż ogromne zapotrzebowanie wśród szrokich kręgów czytelników.

Omawiany Podręcznik głoszenia słowa jest bardziej pracą zbiorową (przypomina naszą encyklopedię „Świat i Życie”), aniżeli encyklopedię w typie *Handbuch theologischer Grundbegriffe* (H. Fries, München 1962), czy *Herders theologisches Taschenlexikon* (K. Rahner, Freiburg in Br. 1972). Został on zredagowany przez zespół składający się z B. Drehera, profesora kerygmatyki i pedagogiki z Wiednia, N. Greinachera, profesora liturgiki i praktycznej teologii z Tybingi oraz F. Klostermanna, profesora teologii pastoralnej z Wiednia. Wśród współpracowników tego pokąźnego dzieła widzimy też nazwiska H. D. Bastian., J. Besemer., G. Biemer., W. Kasper., K. Lehmann., A. Vergote i wielu innych reprezentujących przeważnie kraje języka niemieckiego oraz Holandię. Ten zestaw nazwisk ma swoje znaczenie. Wskazuje on bowiem na pewien tylko odcinek terytorium Kościoła, a także na pewną próbę interpretacji dominującą głównie na uczelniach niemieckich.

Wstęp do podręcznika nawiązuje z jednej strony do kryzysu kaznodziejstwa wynikającego z procesu nieustannych przemian dokonywujących się we współczesności, i to zarówno od strony głosiciela, jak i odbiorcy, ukazując równocześnie wytyczne dla odnowy kaznodziejstwa poprzez przekaz informacji, wskazówek i konkretnych rad. Mowa o Bogu i człowieku żyjącym w świecie, a raczej mowa o Bogu objawionym przez Jezusa Chrystusa do człowieka żyjącego w świecie domaga się przede wszystkim świadomości i odpowiedzialności za głoszenie słowa, opartej na podstawach zdrowej teologii. Domaga się też doświadczenia, ponieważ *c'est traduire une experience*. Takie postawienie problemu usprawiedliwia szeroki zakres podjętych tematów. Wyliczmy je dla orientacji.

Otóż w tomie pierwszym jest mowa o zagadnieniach semantyki, o objawieniu Boga w historii, o przepowiadaniu jako wydarzeniu i o istocie orędzia. Poruszony jest też problem głoszenia słowa w historii Kościoła, głoszenia słowa jako podstawowej funkcji kapłańskiej, jak i omówiony jest podmiot głoszenia słowa. Tom drugi zajmuje się człowiekiem współczesnym jako odbiorcą słowa, jak i głosicielem słowa. Poruszane są w nim problemy dzisiejszego głoszenia słowa, relacja głoszenia do tekstu biblijnego (egzegeza), formy współczesnego głoszenia i wskazówki do praktycznej pracy kaznodziejskiej, jak również typologia kazań. Osobny rozdział poświęcony jest analizie współczesnego kazania u ewangelików.

Trudno jest w tak krótkim szkicu wdawać się w szczegółową ocenę podręcznika. Obok artykułów doskonałych są mniej doskonałe i słabsze. Szczególnie cenne są studia biblijne podkreślające eschatologiczny charakter głoszenia słowa przede wszystkim w homilii, która dzięki sakramentalnemu kontekstowi staje się prawdziwym misterium Słowa. Przypominają one, że autentyczna interpretacja Pisma św. i konsekwentne głoszenie słowa Bożego nie może być nigdy czystą techniką, ale musi być procesem vitalnym. Nie umniejsza to ani metody historycznej, ani egzegezy naukowej, ale ją uwydatnia. Właśnie przez homilię — mądrość Pisma św. staje się wiedzą egzystencjalną przemawiającą do każdego człowieka wszystkich czasów.

W sumie jest to publikacja cenna i niezbędna dla wykładowców homiletyki i kaznodziejów pracujących nad pogłębieniem treści i metody głoszenia słowa.